

**Секція: Криптовалюти: технології, сучасний ландшафт та потенціал
впливу на фінансово-кредитну систему**

Олійник А.В.,

старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Мельничук О.С.,

студентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Хмельницький національний університет

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В
УКРАЇНІ**

В умовах глобалізації фінансових ринків національні фінансові системи багатьох країн розвиваються та удосконалюються на основі впровадження інформаційних систем і технологій. Поєднання фінансів, банківської справи та інформаційних технологій сприяє появі нових фінансових інструментів та форм розрахунків. Внаслідок такого поєднання з'явилися електронні гроші, а згодом аналог традиційних валют – криптовалюта.

Очевидно, що поява та широке розповсюдження електронних грошей в соціально-економічному житті суспільства є закономірним етапом процесу його розвитку, адже здійснення розрахунків з допомогою електронних грошей призводить до значного скорочення витрат в процесі обороту капіталу та появи нових фінансових інструментів [1, с. 20]. Очевидно, що використання електронних грошей є могутнім важелем у підвищенні ефективності роботи не тільки банківської системи, але і всієї ринкової економіки, що є актуальним в умовах глобалізації фінансових ринків.

Термін «електронні гроші» є відносно новим поняттям у науковій літературі, тому немає єдиного підходу до визначення електронних грошей, яке б однозначно розкрило їхню сутність, як і немає чітких критеріїв віднесення платіжних інструментів до електронних грошей. Водночас, у Директиві

2000/46/ЄС говориться, що електронні гроші можуть розглядатися як електронний замінник монет і банкнот, який зберігається на електронному пристрої, наприклад, на чіп-картці або у пам'яті комп'ютера, і який в основному призначений для здійснення електронних банківських платежів обмеженими сумами. Там же в статті 1 визначено, що «електронні гроші» означають грошову вартість, як представлено у вимозі до емітента, які: зберігаються на електронному пристрої; випускаються для одержання коштів на суму, не меншу за вартість у грошовому вираженні; приймаються як засоби платежу за зобов'язаннями іншими, ніж зобов'язання емітента [2].

В Україні діють системи розрахунків електронними грошима на основі платіжних систем з використанням та без використання платіжних карток. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року передбачає розвиток безготівкових платежів з використанням саме електронних грошей та запровадження концепції безготівкової економіки. Проте, останнім часом, на світових ринках і в Україні все частіше використовується форма електронних грошей, яка отримала назву «криптовалюта».

Сьогодні не існує єдиного визначення сутності криптовалют, яке б однозначно розкривало їх зміст та економічну природу. Очевидно, це пояснюється новизною даного інструменту та різноманітністю технологічних рішень, реалізованих в платіжних системах. Можна стверджувати, що криптовалюта – швидка та надійна система платежів (грошових переказів), заснована на інформаційних технологіях і не підконтрольна як центральним банкам так і урядам.

Таким чином, криптовалюта – це особливий електронний платіжний інструмент, курс якого підтримується тільки попитом і пропозицією. Такі електронні гроші не регулюються жодною з державних систем, у тому числі Національним банком України. Функція спостерігачів і контролерів у цьому разі лежить на користувачах мережі і власниках криптовалют.

Ідея використання криптовалюти зародилася ще в 1990 роках не стільки з метою збагачення, скільки з метою забезпечення анонімності платіжної

системи та створення альтернативи сучасній фінансовій системі, до якої довіра поступово втрачається [3].

У наш час ринок криптовалют («віртуальних» чи «електронних» грошей) успішно функціонує і дає можливість проаналізувати динаміку вартості, попиту та пропозиції близько 700 різних криптовалют, загальна ринкова капіталізація яких на 1 травня 2016 року становила 8260 млн. доларів США, а найвищою за історію існування була 15735 млн доларів США станом на 1 січня 2014 року. Серед найбільших за обсягом капіталізації криптовалют такі, як: Bitcoin, Ethereum, Ethereum Classic, Dash, Ripple, Monero, Litecoin, NEM, Augur, MaidSafeCoin та інші [4]. Проте, найбільшого поширення набула лише Bitcoin, яка приймається всіма існуючими біржами і обмінними пунктами. Перевага Bitcoin полягає, що їхня емісія обмежена, а тому інфляція їм не загрожує. Решта криптовалют є похідними інструментами Bitcoin і побудовані на базі відкритого коду Bitcoin та практично нічим від нього не відрізняються, чим і пояснюється їх менша популярність у світі. На рисунку 1 показано динаміку коливання курсу біткоїн.

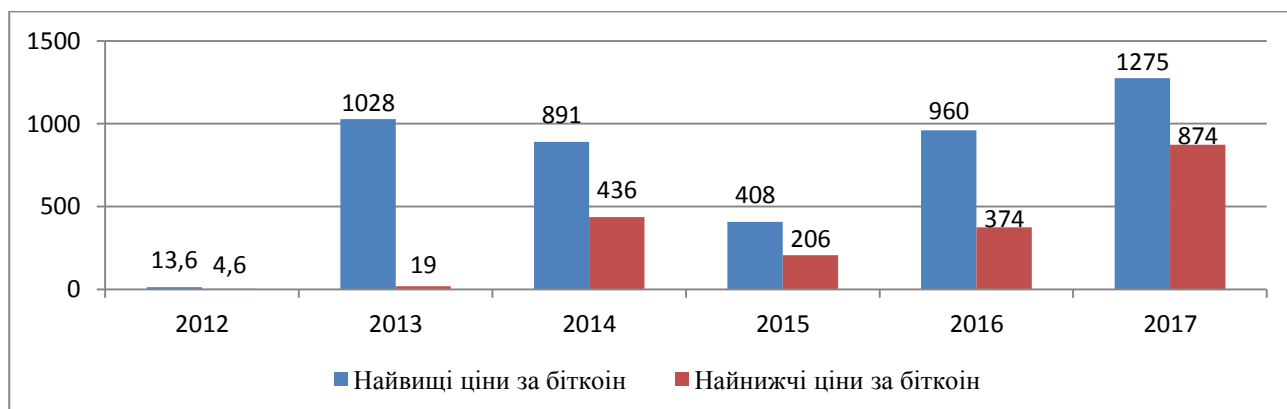

Рис. 1. – Динаміка курсу долара США до біткоїн протягом 2012–2017 рр. [5]

Термін «біткоїн» (з англійської «bitcoin») утворений шляхом злиття слів: «bit» (одиниця комп'ютерної пам'яті) та «coin» (монета). Дана криптовалюта має переваги у тому, що є децентралізованою, всі операції з її участю анонімні, а центр емісії відсутній. Торгові угоди проводяться тільки в електронному

форматі, а операції купівлі-продажу даної валюти можна здійснити через онлайн-біржі. За допомогою спеціальних обмінних пунктів в онлайн-мережах (WebMoney) або через брокера Форексу (FXOpen) криптовалюта можна обміняти на основні валюти світу. Також біткоіни можна отримати в результаті прийняття оплати за надані товари та послуги або через купівлю безпосередньо у іншого власника. Останній варіант вважається найвигіднішим, оскільки не передбачає комісії притаманної обмінному пункту.

Міжнародний досвід, що стосується Bitcoin, суттєво різниться і у світі по-різному ставляться до криптовалют, наприклад, в Канаді і Нідерландах - як до валюти, а в Австрії, Фінляндії і Німеччині - як до товару (сировини).

Міністерство фінансів Німеччини офіційно визнало Bitcoin фінансовим інструментом та внесло відповідні зміни у Банківський кодекс. Франція, так само як і Україна, рекомендувала утриматися від використання Bitcoin, Фінляндія розглядає Bitcoin не як «валюту», а як «сировинний товар», Естонія відмовляється працювати з Bitcoin, як і найбільший скандинавський SEB Bank. Велика Британія планує зробити Лондон світовою столицею криптовалют. У 2015 році Європейський суд звільнив Bitcoin від оподаткування, чим фактично визнав її повноцінною грошовою одиницею.

Разом з тим, у США Bitcoin не заборонені – там вони розглядаються як один із засобів платежів в електронній комерції. Так, наприклад, найбільший американський інтернет-магазин побутової техніки Overstock.com (4 місце в рейтингу Forbes) давно функціонує за рахунок біткоінів, а в головному офісі Overstock.com навіть встановлено біткоін-автомат, який дозволяє людям обмінювати біткоіни на долари США в будь який час 24 години на день. На Кіпрі один із університетів став приймати цифрову валюту як спосіб оплати за навчання [4].

Отже, в умовах нестабільності гривні, масових банкрутств банків, інфляції, втрат населенням заощаджень, постійно зростає зацікавленість економічних суб'єктів у використанні криптовалюти. Тому, інвестування в криптовалюту не є надто ризикованим. За відсутності комісії під час здійснення

операцій, криптовалюта може позитивно вплинути на бізнес, що дасть змогу підприємствам отримати вільні кошти, які будуть використані на розвиток виробництва, та в цілому зменшити витратну частину суб'єктів господарювання.

Таким чином, криптовалюта є особливим різновидом електронних грошей, функціонування яких засноване на децентралізованому механізмі емісії та обігу і являє собою складну систему інформаційно-технологічних процедур, побудованих на криптографічних методах захисту, що регламентують ідентифікацію власників та фіксацію факту їх зміни. На сучасному етапі функціонування криптовалюти засноване лише на неформальних нормах і законодавчо не закріплене.

Література:

1. Олійник А.В. Електронні гроші як соціально-економічне явище за умов євроінтеграції [Текст] // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2006. – №6, Т.1. – С. 19-24.

2. Директива 2009/110/ЕС Європейського Парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами – емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директиви 2005/60/ЕС та 2006/48/ ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a18.

3. Світ братів-коїнів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkurse.ua/ua/business/bratev-koinov.html>.

4. Bitcoin в России, Информационный портал о криптовалюте Bitcoin [Електронний ресурс] – Режим доступу – URL: <http://bitcoininfo.ru/news/kolichestvobitkoinkoshelkov-blockchain-dostiglo-2-millionov/>

5. Курс Bitcoin // Finance.ua. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://charts.finance.ua/ua/currency/bitcoin/-/1/btc>